

Lijst met definities

- Abces = aanwezigheid van pus in een van tevoren niet bestaande holte in het lichaam
- Activerende gegevens = de gegevens die de medicus tijdens anamnese en lichamelijk onderzoek aan het denken zetten (bijlage)
- Antibioticum = chemische stof, geproduceerd door micro-organismen, met bactericide en/of bacteriostatische werking op andere micro-organismen
- Attack rate = een maat voor het risico op infectie (ziekte) voor een vatbaar persoon in een bepaalde periode, namelijk aantal nieuwe casus in een bepaalde periode gedeeld door aantal vatbare personen in het begin van die periode. De k/n-methode is een methode om de attack rate te berekenen (ZSO 31)
- Bacterie = eencellig, kernloos micro-organisme (ZSO 4-1)
- Bactericide = antibacteriële agent die bacteriën doodt
- Bacteriostase = antibacteriële agent die bacteriegroei remt
- Basaal reproductiegetal R_0 = gemiddeld aantal secundaire gevallen van infectie, geproduceerd door een primair geval van infectie in volledig vatbare populatie (ZSO 37)
- Beta-lactamase = een enzym dat geproduceerd wordt door sommige (zowel Gram- als Gram+) bacteriën. Het enzym voorkomt, dat beta-lactam-antibiotica niet kunnen binden aan het penicilline-bindend-proteïne (PBP), zodat er geen beschadiging van het celmembraan van de bacterie ontstaat. De beta-lactamase producerende bacterie is dus resistent tegen beta-lactam antibiotica (Fig. 30.11)
- Booster effect = een tweede of daarop volgende injecties van een bepaald vaccin, om de immuunrespons tegen die antigenen voldoende hoog te hebben
- Carbunkel = negenoo: conglomeraat (oepenhoping) van furunkels (ZSO 12-6)
- Carrier = iemand die de ziekte niet meer heeft, maar nog wel besmettelijk is of iemand die nog nooit symptomen heeft gehad, maar wel besmettelijk is (ZSO 37-5d)
- Cellulitis = ontsteking van het onderhuids bindweefsel die vertekening van de follikels geeft (ZSO 12-6)
- Chemotaxie = gerichte beweging van leukocyten in de richting van de hoogste concentratie chemotactische factoren
- Complement = complex systeem van verschillende eiwitfactoren in het bloedserum, die zich in een bepaalde sequentie binden met immuuncomplexen
- Confounding = vertekening als gevolg van het feit dat onvoldoende wordt afgerekend met het versturende effect van andere determinanten (confounders) op de relatie tussen centrale determinant en ziekte
- Continue-bron-epidemie = eigenlijk gewoon de aanwezigheid van een besmettelijke bron gedurende een langere tijd. Te onderscheiden van puntbron-epidemie door: eventuele afwezigheid van een piek, lange breedte en variatie in het optreden van ziektegevallen is juist groter dan de incubatieperiode (vb. voedselinfectie op militaire basis) (ZSO 28)
- Cystitis = blaasontsteking
- Diarree = veelvuldige brijachtige tot waterdunne ontlasting, veroorzaakt door onder andere infecties, ontstekingen, medicijnen en malabsorptie
- Ectoparasiet = een parasiet die leeft op het lichaamsoppervlak van de gastheer
- ELISA = enzyme-linked immunosorbent assay, ten behoeve van identificatie van een oorzakelijk antigeen
- Empyeem = etterophoping
- Endemie = regelmatig voorkomen van (infectie) ziekten in een constante lage tot matige frequentie in een populatie (ZSO 37-4)

Endogeen = van binnenuit (infectie door koloniserende flora) (ZSO 20)

Epidemie = de frequentie van een (infectie) ziekte neemt plotseling toe tot boven endemische waarden (ZSO 37-4)

Epidemische curve = een grafiek waarbij langs de x-as de tijd en langs de y-as het aantal nieuwe ziektegevallen is uitgezet (ZSO 28)

Exogeen = van buitenaf (ZSO 20)

Fagocytose = vernietiging van in het micro-organisme binnengedrongen schadelijke elementen

Fagosoom = een in de cel door endocytose opgenomen partikel

Febris = koorts (HC 9)

Febris intermittens = dagschommeling van meer dan 1 graden Celsius en minstens 1 keer een normale temperatuur (HC 9)

Febris remittens = dagschommeling van meer dan 1 graden Celsius maar nooit een normale temperatuur (HC 9)

Febris undulans = het niveau van de lichaamstemperatuur heeft in een bepaalde periode een golvend verloop

Flegmone = weefselontsteking met ettering (ZSO 12-6)

Folliculitis = ontsteking van de follikels (haarzakjes) (ZSO 12-6)

Fungus = schimmel: meercellige plantachtigen zonder chlorofyl die groeien in draden (hyfen) en kunnen samengroeien tot een netwerk (mycelium)

Furunkel = steenpuist: diepe folliculitis met centrale necrose (ZSO 12-6)

Gastroenteritis = ontsteking van maag en darmen tegelijkertijd

Generatie-interval = interval tussen opeenvolgende generaties van ziektegevallen in een persoon op persoon verspreidingsepidemie (ZSO 28) Of de som van de latente en infectieuze periode, dus de tijd tussen besmetting en niet meer infectieus zijn (ZSO 37)

Gist = net als een hyfe een groeivorm van een schimmel. Het plant zich voort doordat gedeelten van de oorspronkelijke cel afsnoeren waarbij de kern verdeeld wordt. DNA replicatie is niet noodzakelijk. Er kunnen zogenaamde pseudohyfen gevormd worden (ZSO 5-9 en p. 35-36)

Granuloom = nodulaire ontstekingslaesies die compact gegroepeerde gemodificeerde fagocyten, zoals epitheloidcellen, reuscellen en andere macrofagen bevatten. Verkazende necrose van granulomen ontstaat bij TBC (HC 21)

Groepsimmunitet z = de fractie immune personen in de populatie (ZSO 37)

Hepatitis = ontsteking van de lever (p. 277-283)

Hepatitis B = voor succes vaccinatie meet je anti-HBs, voor drager zijn meet je HbsAg en voor mate van infectieusiteit meet je HbeAg (WG 39)

Hyperthermie = de lichaamstemperatuur wordt hoger dan het setpoint (HC 9)

Incidentie = aantal nieuwe gevallen van een bepaalde ziekte in een bepaalde populatie gedurende een bepaald periode

Incubatietijd = de tijd tussen moment van besmetting en moment van ziekte-openbaring

Infectie = reactie van het lichaam van de gastheer op binnengedrongen micro-organismen (ZSO 20)

Infectiedruk = kans per tijdseenheid dat een vatbare persoon een infectie oploopt en overgaat naar de latente klasse (ZSO 37)

Infectieketen = relatie tussen verwekker, transmissie en gastheer (ZSO 20)

K = aantal geïnfecteerden, dus aantal keer dat blootstelling van vatbare personen geleid heeft tot infectie of ziekte (ZSO 31)

Kolonisatie = bezetting van bepaald lichaamsgebied door bepaalde micro-organismen

Koloniserende flora = altijd aanwezige micro-organismen die op de aan lucht blootgestelde plaatsen van het lichaam voorkomen. Ze kunnen leiden tot infecties, wanneer ze op plaatsen voorkomen waar ze niet horen, of als het immuunsysteem onderdrukt wordt (ZSO 20)

Koorts = setpoint gaat omhoog, waardoor ook de lichaamstemperatuur omhoog gaat (HC 9)

Koude rilling = gaat aan koorts (niet aan hyperthermie) vooraf

Kritische temperatuursdaling = de temperatuurdaling die uiteindelijk doet leiden tot de normale temperatuur (HC 9)

Kritiek vaccinatie-percentages P_c = percentage gevaccineerden in een bepaalde populatie dat minimaal nodig is, om eliminatie van ziekte te bereiken

Kruisinfectie = infectie door een besmetting van patiënt op patiënt binnen het ziekenhuis

Laparoscopie = endoscopie van de buikholte

Lysosoom = celorganel dat een groot aantal enzymen bevat, zodat onder andere vetten en eiwitten kunnen worden afgebroken

Lytische temperatuursdaling = de temperatuurdaling die geleidelijk doet leiden tot de normale temperatuur (HC 9)

Mycelium = netwerk van schimmeldraden (hyfen) waaruit schimmels bestaan

N = aantal blootgestelden, dus aantal keer dat vatbare personen blootgesteld zijn (ZSO 31)

Northern blot = analysemethode, die gebruikt wordt voor het scheiden en identificeren van RNA fragmenten

Nosocomiaal = ziekenhuis

Ontsteking = reactie van het lichaam op weefselbeschadiging

Opportunistische infectie = infectie veroorzaakt door plotseling pathogeen geworden micro-organismen (ZSO 5-9)

Oponisatie = binding van bepaalde immunoglobulinen en complementfactoren aan het oppervlak van vijandelijke micro-organismen, waardoor een betere fixatie aan het celoppervlak van de fagocyterende cel mogelijk is

Pathogeniciteit = mate van ziekteverwekking

Parasiet = micro-organisme dat zich voedt ten koste van de gastheer, waarop het een schadelijke werking uitoefent

Peritonitis = ontsteking van het peritoneum

Persistentie = blijvend

Persoon naar persoon verspreidings-epidemie = 1 persoon, de primaire casus, besmet aantal secundaire casus, die vervolgens weer tertiaire casus besmetten etcetera. In de beginfase zijn er meerdere toppen, maar als de populatie vatbaren groot genoeg is en de epidemie zich verder kan uitbreiden, ontstaat een exponentieel verloop (ZSO 28)

Porte d'entree = plaats waar micro-organismen het lichaam binnen kunnen komen

Primo infectie = de eerste opportunistische infectie van een AIDS patiënt (ZSO 17)

Prion = micro-organisme dat bestaat uit 1 eiwit, dat we zelf hebben geproduceerd. Nadeel: prionen kunnen pathogeen worden en de omzetting van goede prionen naar pathogene prionen stimuleren. Het lichaam kan deze echter niet opruimen (HC 16)

Probleemlijst = een lijst van problemen (cluster van bij elkaar behorende activerende gegevens)

Profylaxe = ziekte voorkomen, onder andere door toediening medicijnen

Provirus = het virus dat zit opgesloten in het DNA van de gastheercel

Puntbron-epidemie = wordt veroorzaakt door een bron die op 1 bepaald tijdstip een aantal personen heeft kunnen besmetten. Hierbij is de variatie in het optreden (1^e tot laatste ziektegeval) kleiner dan de variatie in incubatieperiode (vb. hepatitis A) (ZSO 28)

Pus = bestaat uit genecrotiseerd weefsel en gedegeneerde leukocyten

Pyelonefritis = gelijktijdige ontsteking van nier en nierbekken

Pyrogeen = koortsverwekkende stof (eiwit), afkomstig van een bacterie

Relatief risico (RR) = attack rate bij blootgestelde personen gedeeld door attack rate bij niet-blootgestelde personen (ZSO 31)

Relatieve bradycardie = bij elke graad verhoging, verhoogt de pols met 10 tot 20 slagen per minuut

Reservoir = tijdelijke gastheer voor een vector (ZSO 20)

Resistentie = het vermogen van een micro-organisme om toxische activiteit te weerstaan. Dit kan zowel niet-enzymatische (de aangrijpingsplaats voor het antibioticum is afwezig of onbereikbaar, doordat die geblokkeerd is, of omdat de poriën in de buitenmembranen te nauw zijn) als enzymatische (het antibioticum wordt door inactiverende enzymen veranderd, door aanhechten van een groep of door hydrolyse van een groep of zelfs het doorbreken van de beta-lactam ring van het antibioticum) vormen aannemen (HC 25)

Retrovirus = virus dat het reverse transcriptase bevat, die RNA om kan zetten in DNA, zodat het virus zich als provirus kan inbouwen in het DNA van de gastheercel

Rickettsia = groep micro-organismen die via lagere dieren (teken, vlooiën, luizen en mijten) pathogeen kunnen zijn voor de mens

RNA-virus = erg instabiel, doordat er veel mutaties ontstaan, en niet gerepareerd worden, in de overschrijving naar mRNA (HC 16)

Schistosomiasis = wordt veroorzaakt door de Schistosoma mansoni of de Schistosoma haematobium. Eitjes uit de urinewegen komen bij plassen in het water. In slakken ontwikkelen zij zich tot larven. Deze kunnen door de huis het lichaam van een ander binnendringen ((HC 40)

Selectiedruk = doordat gezonde mensen zich meer vermenigvuldigen, zal de ziekte op een gegeven moment veel minder voorkomen

Sepsis = combinatie van hoge koorts, koude rillingen, sterke moeheid, anorexie, bloedingen, degeneratieve orgaanverschijnselen en shock

Serologie = aanwezigheid antistoffen in het bloed

Seroconversie = het verschijnen of in concentratie toenemen van antistoffen in het serum na een besmetting of inenting (omslag van antistofpositief naar -negatief)

Southern blot = analysemethode, die gebruikt wordt voor het scheiden en identificeren van DNA fragmenten

Streamlining = hoe meer kennis de arts heeft over de infectie, hoe smaller het werkingsspectrum van de antimicrobiële therapie moet worden (ZSO 22)

Strooihaard = de persoon die de bron is van de infecties om hem heen

Subfebriele temperatuur = lichaamstemperatuur van 0.5 tot 1 graden Celsius boven de normale waarde

Titer = een concentratie van de ene stof in de andere stof, maar hier voornamelijk het volgende bedoeld: de hoeveelheid specifieke antistoffen in serum die in staat is een bepaald micro-organisme uit te schakelen

Typus inversus = omgekeerde fysiologische beeld van de lichaamstemperatuur (bij TBC en gebruik van corticosteroïden): 's ochtends een hoge temperatuur en 's avonds een lage temperatuur (HC9)

Transmissie = overdracht van een exogene ziekteverwekker van een infectiebron op de gastheer

Tropisme = de cellen/weefsels/organen waarvoor een micro-organisme vooral affiniteit heeft (ZSO 4-6)

Urethritis = urineweginfectie (meestal door E. coli), microscopische te zien door veel

bacteriën van 1 soort en veel PMN leukocyten. Een chronische urineweginfectie heeft soms 2 soorten bacteriën (PR 2-4)

Vaccinatie = het toedienen van een kleine hoeveelheid van het levende of dode ziekteverwekkende micro-organisme, zodat een tweede respons beter en sneller zal verlopen

Vaccin effectiviteit (VE) = de effectiviteit van een vaccin, uitgedrukt in attack rates (ZSO 31)

Vector = insect of ander klein dierlijk organisme dat ziekteverwekkers overbrengt (ZSO 20)

Virulentie = ziekmakend vermogen

Viroid = bestaat alleen uit RNA en komt slechts in het plantenrijk voor (HC 16)

Virus = een stukje nucleïnezuur (DNA of RNA), omgeven door slecht nieuws (eiwit en/of envelop) (HC 16)

Voedselvergiftiging = wordt veroorzaakt door toxineproducerende bacteriën, zoals *S. aureus*, *Clostridium botulinum* of *Bacillus cereus* en heeft een korte incubatieperiode (WG 33)

Werkingspectrum = de breedte waarover het antibioticum zijn werk uitoefent

Western blot = analysemethode die gebruikt wordt voor het scheiden en het identificeren (mbv gelabelde antistoffen) van eiwitten

